Anul III. Oraviţa 9|22 Mai 1909. Nr. 21.

PROGRESUL

Abonamentul:
Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România şi străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacţia şi Administraţia Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Soarta şcolilor noastre.

„Tribuna“ din Arad arată în primarticolul său (Nr. 90 din 11. Maĭ c.) multe neajunsurĭ ale şcoaleĭ române, de care s'au ocupat, deastădată maĭ intensiv, şi sinoadele noastre eparhiale. Articolul se vede că e scris de un bun cunoscător al acesteĭ instituţiunĭ, căcĭ subliniază nimerit *„lipsa unuĭ control serios“*, una dintre cele maĭ însemnate scăderĭ care a tîrît şcoala noastră primară în nămolul în care se găseşte. Cred că nu s'a găsit cititor care să poată contesta acest trist adevăr, decumva n'o fi remas şi acest fulminant articol necitit de aĭ noştri, carĭ nu-şĭ prea bat capul cu chestiĭ d'astea inferioare, atît de nesocotite şi în soboarele diecezelor noastre. Să mi-se arate la care Dumineca Tomiĭ li-s'a referat sinodalnicilor noştri ceva despre evoluţia metoadelor de învăţămînt, sau pestetot ceva despre viaţa intimă a şcoalelor noastre. Întreg raportul, încărcat de nişte date statistice, atît de obositoare pentru ceĭ condamnaţĭ să le asculte, nu conţine nicăirĭ nicio slovă nicĭ măcar asupra rostuluĭ şcoaleĭ de aplicaţie, instituită deovremeîncoacĭ prin imitaţie şi la preparandiile noastre, necum să cuprindă şi nescar înnoirĭ ale învăţămîntuluĭ primar, ce încă ar putea fi imitate dela pedagogiĭ străinĭ, dacă la noĭ, spre nenorocirea poporuluĭ nostru, n'avem pedagogĭ născocitorĭ de metoade maĭ bune.

Aşa ne putem explica slăbeţa uimitoare a şcoalelor noastre, pe carĭ, maĭ mult din pricina asta, umblă cărturărimea noastră să şi-le scuture de pe grumazĭ la Congresul naţional-bisericesc din toamna viitoare.

Sinodul din Arad a decis menţinerea şcoalelor. Bravo!

Spre deosebire de dascălĭĭ din sinodul arădan, noĭ dascălĭĭ cîţĭ făceam parte din comisia şcolară a sinoduluĭ din Eparhia Caransebeşuluĭ, am luptat *pentru* menţinerea şcoalelor. Preoţiĭ şi protopopiĭ — *contra*. În dieceza noastră, dela neuitatul nostru Episcop-dascăl *Ioan Popazu* încoacĭ, statul învăţătoresc s'a avîntat mereu, cum bunăoară s'a avîntat în dieceza Aradului maĭ mult statul preoţesc.

Motivele ce se aduc pentru lăsarea şcoalelor din mînă nu sînt destul de puternice. Ce-ĭ drept, şcoala confesională nu-şĭ maĭ poate împlini în viitor menirea eĭ, cum o putea face păn'acum. Dar să ne întrebăm: cîţĭ din ceĭ chemaţĭ şi-au bătut capul şi păn'acum cu şcoala? Cine s'a gîndit serios la soarta şcoalelor confesionale şi nainte de asta? I-am putea număra pe degete. Şi chiar şi aceĭ puţinĭ, carĭ s'au trudit să facă din şcoală ce trebuia să fie: institut de creştere, — n'au fost sprijiniţĭ din nicio parte. Ceiace a făcut şcoala şi păn'acum, va face şi deaci 'ncolo: va împărtăşi elevilor cunoştinţe izolate, fără bază, fără rădăcinĭ trainice. Ceiace se învaţă în şcoală mehanic ca şi păn'acum, se va da uitării ca şi maĭ nainte. Şi totaşa, şi acum ca şi maĭ nainte şcoala confesională îşĭ va putea împlini menirea eĭ. Nu trebuesc însă lăsaţĭ învăţătoriĭ să bîjbăe prin întunerec de capul lor, fără niciun sprijin din partea celorce ar trebui să le dea mînă de ajutor.

Ministrul a publicat un plan de învăţămînt pentru limba maghiară în şcoalele confesionale. În comitatul nostru s'a şi trimis fiecăreĭ şcoale acest plan. Conzistorul n'a dat încă nicio îndrumare în acest obiect, ear învăţătoriĭ au început a lucra deja în conformitate cu prescriptele amintituluĭ plan de învăţămînt. Mulţĭ interpretează arbitrar dispoziţiile planuluĭ ministerial, şi în hiperzelul lor se ocupă exclusiv numaĭ cu limba maghiară. Cauza? Sînt şi învăţătoriĭ, dar îndeosebĭ Conzistorul, care nu le dă nicio îndrumare.

Ministrul impune d. e. şcoaleĭ cu un singur învăţător, 13 ore de limba maghiară la săptămînă; şcoaleĭ cu 2 învăţătorĭ, 21½ ore; şcoaleĭ cu 3 învăţătorĭ, 26½ ore; şcoaleĭ cu 4 şi 5 învăţătorĭ, 32 ore; şcoaleĭ cu 6 învăţătorĭ, 39 ore.

Planul de învăţămînt, votat de Congresul naţional-bisericesc în 1903, impune şcoaleĭ cu un singur învăţător 34 ore la săptămînă din toate obiectele de învăţămînt; şcoaleĭ cu 2 învăţătorĭ 59 ore; şcoaleĭ cu 3 învăţătorĭ 84½ ore; şcoaleĭ cu 4 învăţătorĭ 107 ore; şcoaleĭ cu 5 învăţătorĭ, 128 ore; şcoaleĭ cu 6 învăţătorĭ, 149 ore.

Subtrăgînd numărul orelor de limba maghiară, din numărul total al orelor de peste săptămînă, rămîn pentru prelegerile ţinute în limba maternă: 21 ore în şcoala cu un singur învăţător, 37½ ore în şcoala

---

FOILETON.

Biata Mărioara

de SOFIA NĂDEJDE.

Tot satul o cunoştea pe Mărioara. În zoriĭ zileĭ, cu vărguţa în mînă, alerga în urma boilor şi-a vaceĭ, tot îngînînd: „hăis Plăvane, pe icĭ Vinerică!“.

Cînd trecea pe uliţa satuluĭ, oameniĭ ştiau că-ĭ vremea plecatuluĭ la cîmp.

Subţirică, în cămaşă cîrpită şi fustişoară roşie ieşită de veche, mergea agale cu ochiĭ albastri duşĭ în zarea trandafirie a luĭ Soare-resare.

Cînd venia prin dreptul unuĭ om orĭ uneĭ femeĭ, le dădea frumos bună dimineaţa.

„Bine Mărioară, nu e prea denoapte?“

„Până ajung eu la poiana măruluĭ, se ridică, el, roua!“

„Apoĭ, noroc să dea Dumnezeu!“

„Să dea Dumnezeu, leliţă“, şi copila aleargă să ajungă boiĭ, iuşnind cu varga pe Vinerica răzleţită să roadă iarba de pe un şanţ ceva.

Cît e ziua de mare, alerga Mărioara după cele treĭ vite, nu cumva să le scape din poeniţa strîmtă şi îngustă unde avea Gheorghe o trîmbă de păşune.

Maĭ lesne paştĭ o cireadă de vite pe-un tăpşan întins decît două treĭ. In turmă, una se îngină cu alta şi ca în măsură foarfecă iarba; ronţăitul tuturor la un loc le e îndemn, păşesc agale şi cuminte. Cînd sînt puţine se uită în toate părţile, caută tovarăşe orĭ stau cu urechile ciulite de nu le ameninţă vre-o primejdie, gata mereu să împungă fuga.

Mărioara o ducea greu: cît e ziulica de mare, nu sta jos. Se temea să n'o fure somnul, cum i-s'a maĭ întîmplat odată, cînd au intrat boiĭ în nişte rapiţă boerească. Atuncĭ ĭ-a dat taică-so o sfîntă de bătae de a zăcut biata, o lună de zile. Drept, era maĭ mică; dar ţinea minte bine.

De sete, de foame, culegea susaĭ, îl freca în palme zicînd: „Susaĭ susăeş, fă-te dulce mălăeş“ şi-l mînca.

În legăturică avea, doar, o bucăţică de mămăligă şi cozĭ de ceapă. Atîta îĭ da maştiha de acasă. Mergînd în urma boilor, se gîndia cîte bunătăţĭ sînt la dugheană: Ce pîne, bună, ce covrigĭ şi ce masline a văzut asară, cînd a trimes-o măsa la sare! O fi ea odată mare, şi o căştiga, cum căştigă alte fete, la secere. Atuncĭ întîĭ o să-şĭ cumpere o pîne întreagă proaspătă şi o mînă de măsline, şi o să le mănînce toate!

Dar, cu gîndul şi cu planurile frumoase asupra viitoruluĭ nu se sătura Mărioara. Din zi în zi tot maĭ tare o muşca foamea de mijloc. Odată, cum venise maĭ de vreme cu vitele şi mă-sa nu era acasă, umblă prin pod după nişte opincĭ vechĭ, — prea erau mulţĭ spinĭ pe de lăturile poeneĭ şi vitele tocmaĭ pe acolo năzuiau, părîndu-li-se iarba maĭ fragedă. Tot căutînd, găsi ascunsă într'o putină, o bucată de slănină.

„Vezĭ“, se gîndi Mărioara“, ĭ-am cerut o fărimiţă, să am şi eu cînd merg cu boiĭ! A zis că nu-ĭ“. Şi, uite, eĭ frig la amează, şi pe mine mă trimăt la stratul cu ceapă!“

Mărioara se uită lung la slănină. Tot maĭ bună ar fi decît cozile verzĭ, de carĭ e sătulă până în gît, şi de susaiul, care, dela o vreme, nu se maĭ îndulcia, orcît l-ar fi descîntat. Tocmaĭ, cum se uita aşa, zări secera aninată pe-un băţ. „Dacă ar tăia şi ea o bucăţică? Doar n'o curge sînge“. Tremurînd, luă slănina şi tăiă o felioară subţire, gîndind: „N'o maĭ cunoaşte mama“.

Mărioara prinse gust la slănină. Venia maĭ de vremior acasă, înainte de mă-sa. Uşurică, sărea de pe fuşcel, pe fuşcel, lua secera şi repede tăia o felioară de slănină, o învălia într'o foae de hrean şi-o ascundea în rîşniţa din tindă. In fiecare dată, copila măsura din ochĭ slănina şi nu i-se părea mare lucru, dacă e cu un deget maĭ lungă orĭ maĭ scurtă.

cu 2 învăţătorĭ, 58 în şcoala cu 3 învăţătorĭ, 75 în şcoala cu 4 învăţătorĭ, 96 în şcoala cu 5 învăţătorĭ, şi 110 ore în şcoala cu 6 învăţătorĭ.

In acest număr de ore elevul poate asculta prelegerĭ în limba sa maternă din maĭ multe discipline ale şcoaleĭ primare. Fără 'ndoială, că pelîngă o muncă serioasă se poate face mult, foarte mult. Autorităţile noastre şcolare însă ar trebui să compună — se 'nţelege, prin bărbaţĭ de şcoală specialiştĭ — cît de curînd un plan de învăţămînt corespunzător, care să ţină cont de împrejurările în carĭ ne aflăm, şi să se îngrijiască de manuale şcolare potrivite. Ear lucrarea învăţătoruluĭ să se controleze cît de des şi sever prin persoane pricepătoare în ale şcoaleĭ, cum o face aceasta şi statul. Dacă se lucră astfel, nu se poate ca şcoala confesională să nu aducă şi deaci încolo roade îmbucurătoare.

Ce va fi însă, dacă predăm şcoalele? Înloc de cele 21 ore în şcoala cu un învăţător, ni-se vor da 4—6 ore; ear înloc de cele 110 ore în şcoala cu 6 învăţătorĭ, ni-se vor da 12—20 ore la săptămînă pentru limba română, ca obiect de învăţămînt facultativ. Ca exemplu ne pot servi şcoalele de stat (primare şi secundare) de pân'acum din ţinuturile cu populaţie curat română! Unde maĭ rămîne apoĭ faptul, că confesiunea, şi dacă predă şcoala statuluĭ, este obligată a contribui şi maĭ departe la susţinerea şcoaleĭ cu aceiaşĭ sumă, cu care a contribuit şi pân' aci?

Ar fi decĭ un păcat strigător la cer să ne părăsim şcoala confesională, primul factor cultural, dela care atîrnă şi soarta bisericiĭ noastre strămoşeştĭ...

Cultura la sate.

Dece nu înaintează poporul nostru dela sate în cultură şi bunăstare?

Respunsul e simplu: Îĭ lipsesc conducătoriĭ. Inteligenţa dela sate, în ale căreĭ mînĭ se află pîrghia cultureĭ, îşĭ petrece zilele într'un fel de amorţeală sufletească. Preoţiĭ şi învăţătoriĭ, carĭ zilnic sînt în mijlocul poporuluĭ, au uitat coliba ţărănească, din care-şĭ au obîrşia. Dupăce au trecut prin şcolĭ, cum au lăpădat cioareciĭ ţărăneştĭ şi s'au îmbrăcat în haine „domneştĭ", s'au desbrăcat şi de haina iubiriĭ de oamenĭ şi au îmbrăcat veşmîntul lăcomieĭ; au uitat cu totul poporul, al căruĭ păstorĭ sufleteştĭ ar trebui să fie; nu se maĭ gîndesc la cruda-ĭ soarte, ci îl nesocotesc. Cu durere trebue s'o spun, că această inteligenţă, locală, nu prea stă de vorbă cu poporul, ci îl desconsideră.

Cu astfel de conducătorĭ poporul nostru nu va putea înainta în *cultură*.

Numaĭ în puţine locurĭ inteligenţa lucră pentru înaintarea noastră. Pe aceştĭ puţinĭ bunĭ, carĭ din inimă curată se luptă pentru binele obştesc, trebue să-ĭ cinstim şi să-ĭ respectăm. Ear pe ceĭ răĭ fără cruţare să-ĭ demascăm, să-ĭ arătăm lumeĭ, ca să-ĭ ştie şi să-ĭ pedepsiască cu dispreţul eĭ.

Ştim, că trebue să ne stimăm preoţimea, şi învăţătorimea, cum fac şi alte popoare. Dar cum s'ar putea aceasta, cînd dînşiĭ se poartă aşa de maşter cu noĭ? Cum să aibă poporul românesc sîmţul de a impune cuiva, cum să-şĭ ţină rîndul deopotrivă cu alte popoare, cînd vede cît e de dejosit de însuşĭ păstorul său?

Nu-ĭ de vină bietul popor, că nu poate înainta în cultură, ci vina o poartă aceia, carĭ tratează cu el ca cu nişte sclavĭ. Prin bunăvoinţă, blîndeţe şi afabilitate se poate face mult. Preoţiĭ şi învăţătoriĭ trebue să caute ca să ridice vaza poporuluĭ. Numaĭ ridicînd şi stimînd poporul, va ajunge şi el să stimeze pe preotul şi învăţătorul său. Ba în cele din urmă începe a se şi mîndri cu „Părintele" şi „Învăţătorul" său.

Dar eată un tablou trist: În cele maĭ multe sate româneştĭ nu vezĭ în Duminicĭ şi sărbătorĭ ţăranul citind o foae, ci dînsul se înfundă în birt, unde se adapă cu beuturĭ otrăvitoare. Şi dece nu, cînd şi „Părintele" orĭ „Învăţătorul" face aşijderea? Ear de pildă într'un sat nemţesc poştaşul abia duce teancul de gazete, pe carĭ le împarte poporuluĭ. La noĭ însă cred, că şi o sumedenie de preoţĭ şi învăţătorĭ nu sînt abonaţĭ la vr'o foae, necum să îndemne eĭ poporul a se abona la foĭ; ba şi dacă ţin cîteo gazetă, se poartă maĭ slab cu achitarea abonamentelor decît cel cu opinca ruptă.

Cu astfel de inteligenţă nu numaĭ că nu vom putea progresa în cultură, ci vom merge ca racul. Va peri şi evlavia creştină, cu vremea se va ruina şi biserica...

Şi cine va fi devină?

Tot inteligenţa noastră, pentrucă nu lucră, nu îndeamnă, nu luminează poporul, ci trăeşte retrasă, lucrînd numaĭ pentru interesele sale personale. Deaceia nu vedem între noĭ decît certe, vaete, şi ticăloşie. Şi care este pricina? Lipsa de caractere, de solidaritate şi de bunăînţelegere. Deaceia ni-se potriveşte zisa: poetuluĭ:

»Vaĭ de biet Român săracul,
Îndărăt tot dă ca racul«!

Unul cîte unul, bărbaţĭ deaĭ noştri, îmbuibaţĭ de plăcerĭ, stăpîniţĭ de lăcomie, părăsesc poporul...

Preoţĭ şi învăţătorĭ aĭ neamuluĭ, voĭ luminătorĭ aĭ popoarelor, glasul obiduluĭ popor vă cheamă. Nu lăsaţĭ să răsune glasul luĭ în pustie, ci vă opriţĭ la strigătul luĭ, întoarceţi-vă inimile voastre, înălţaţi-vă conştiinţa, lăpădaţĭ gîndurile rătăcite, şi lucraţĭ din resputerĭ pentru înaintarea neamuluĭ, din care aţĭ ieşit, croindu-ĭ cum stiţĭ maĭ bine o cale către mîntuire!

(Secaş.) **Nicolae Vucu**
plugar.

Economie.

Negoţul de poame în Valea-Căraşuluĭ.

Este ştiut, că negoţul cu poame bune şi gustoase aduce economuluĭ dobîndă mare. La noĭ însă, pe Valea-Căraşuluĭ negoţul poamelor este lipsit de controlul uneĭ *însoţirĭ de cumpărare şi vînzare*. Din lipsa de organizare a economilor noştri, toate productele agricole ajung în mîna precupeţilor străinĭ. Ear vara, pustenii (tîrgoveţĭ din jurul Verşeţuluĭ) şi maĭ tîrziu toamna merariĭ nostri, un fel de comercianţĭ mijlocitorĭ, cumpără poamele cu preţurĭ bagatele din cauza neorientăriĭ sătenilor. Neavînd economiĭ noştri vara alte izvoare de căştig, fac tîrg cu cel dintîĭ samsar. Aşa ajung poamele, acest frumos izvor de căştig, pe mîna străinuluĭ.

Sînt comune, în carĭ ceĭ maĭ mulţĭ economĭ an pe an ar putea avea venit de 400—600 cor. din poamele produse pe moşia lor. Nu socotesc în această sumă venitul ce-l trag uniĭ şi alţiĭ de pe izlazul încărcat cu prune văratice şi bistriţe. Şi cu toate acestea numaĭ o parte neînsemnată din aceste sume întră în punga Românuluĭ. Situaţia s'ar putea schimba, dacă o bancă ar înfiinţa *însoţirĭ pentru vînzarea poamelor*, spre pildă în următoarele comune: Cărnecea, Goruia, Gărlişte şi Jurjova.

Avînd o bancă însoţirĭ de felul acesta, prin satele din Valea-Căraşuluĭ, va putea aduna dela sătenĭ poame maĭ multe la un loc (bunăoară într'un magazin în Cacova), şi ar putea să căştige cumpărătorĭ siguri din pieţele marĭ.

Urmarea uneĭ organizărĭ ar fi: dispariţia tîrgoveţilor de poame şi ridicarea bunăstăriĭ Căraşenilor. Văzînd ţăranul binefacerea tovărăşiilor dela sate şi simţind folosul ce-l are din vînzarea cu preţurĭ maĭ bune, el va da pomilor o îngrijire

---

Mereu îşĭ zicea: „Numaĭ azĭ maĭ iau, că de-o cunoaşte, mă omoară".

Într'o Sîmbătă, femeea venise maĭ de vreme dela prăşit, să spele schimburĭ. Cînd se apropiă seara, aruncă pe foc ceaunul, gîndind: „Frig nişte slănină cu vre-un ou două şi pace!" Se urcă în pod, scoate slănina, se uită lung, o măsoară din ochĭ. Tăiat proaspăt din ea! Şi bucată bunişoară! „Eĭ las! Are să-ţĭ iasă ţie slănina pe nas", gîndi Maranda şi, înciudată, izbi slănina îndărăt. Pe urmă, se răsgîndi. A tăiat o bucăţică, facu jumărĭ şi le-a mîncat cu mămăligă rece.

Cînd a venit bărbatu-so, Maranda înbufnată, răsturnă mămăliga, aduse nişte cozĭ de usturoĭ verde, le dumică mărunt într'un taler, turnă oţet şi le puse pe măsuţă.

— Bine, nevastă, după ce-am muncit toată săptămîna ca la al meu, nu ca la boeresc, s'ar cădea, poate, şi-o bucăţică de slănină pe lîngă mojdeĭ".

„S'ar cădea!"

„Apoĭ, întreabă pe fie-ta. A cărat-o la pădure!".

„Ce spuĭ?"

„Uite — aşa scorpie stricătoare nu mi-au dat ochiĭ să maĭ văd, n'ar maĭ ajunge! A făcut-o mă-sa în zodia cailor şi mi-a lăsat pe cap o hămisită!" şi ieşi trîntind uşa.

„Las'că eu i-s popa!" zise Gheorghe încruntat şi, cum Mărioara întra pe uşă, o întrebă:

„Bună-ĭ slănina, drace?"

„Care slănină, tătuţă?"

„Iţĭ arăt eu care!" şi se sculă de lîngă măsuţă, luă băţul de corn din ungher, apucă fata de coade şi începu a o bate. Mărioara, cînd l-a văzut pe taică-so roş-cătrănit de furie, a prins a tremura ca varga. „Tată! Nu mă ucide! Iartă-mă, tătuţă. Zău! Am luat numaĭ o bucăţică!"

„Aşa! Incă spuĭ! Să-mĭ carĭ tu, scorpie, slănina! Şi eu care muncesc, să mănînc mojdeĭ?"

Aprins de vorbele sale, începu a lovi şi maĭ cu putere: peste picioare, peste spate, unde năpădia, fără cruţare. Mărioara, de spaimă, îşĭ perduse şi glasul; ca o maşină abia îngîna: „Iartă-mă, tătucule; nu maĭ fac!" Ingrozită, singură numaĭ cu el, văzîndu-l roşu de mînie, cu ochiĭ aprinşĭ ca de nebun, cu pletele filfăindu-ĭ în jurul obrajilor, copila par'că era în faţa unuĭ zmeu înverşunat. Işĭ simţia peptul şi spatele strînse ca 'n cleşte, i-se părea că-ĭ într'o pădure neumblată şi că din urmă se aude urletul uneĭ potăĭ de lupĭ. Inspăimîntată, văzu aeve pe părete moartea cu coasa 'n mînă, cum era zugrăzită la biserică

In urmă, Maranda se gîndi: „Incă să n'o omoare şi maĭ dăm de altă belea". Intră în casă şi zise:

„Las-o, omule, destul! Te vlăgueştĭ pe tine maĭ tare decît o doare pe dînsa".

Apoĭ, întorcîndu-se spre fată, îĭ zise răstit: „Ia, drace, cofa şi adă apă".

Mărioara, besmetecă de cap, ieşi răpede, suspinînd de-ĭ săria cămaşa pe ea, luă doniţa de pe laiţa din tindă şi fugi într'un suflet la fîntînă. I-se părea că lupiĭ, că zmeul cel furios, o alungă din urmă. Iĭ ardea tot trupul ca focul; o ustura pelea, o dureau oasele, în spate şi în pept o strînsoare ca în minghenea; dinţiĭ îĭ clănţăniau ca de frig. Mergea spre fîntînă, cum aĭ merge în vis.

Inserase de-a binele, văzduhul era plin de lumina albăstrue a ceruluĭ, presărat cu nenumărate stele. La fîntînă, Mărioara apucă de pe ghizdele cîrligul, îl băgă în coada doniţeĭ şi-l coborî în fîntînă. După ce-l clătină de maĭ multeorĭ, ca să se umple doniţa, începu a scoate, plecîndu-se pe gura fîntîneĭ. Simţi că, par'că, doniţa scapă din cîrlig, apoĭ i-se făcu negru înaintea ochilor şi n'a maĭ ştiut ce-ĭ cu ea.

* * *

A doua zi, galbenă ca de ceară, Mărioara sta întinsă pe tăpşanul dela fîntînă. Femeile aduceau cîte-o luminiţă, zicînd: „Sărmană Mărioară, de acu n'o să maĭ trecĭ până'n ziuă să ne daĭ bună dimineaţa".

maĭ bună, se va nizui a cultiva soiurĭ maĭ căutate şi maĭ prielnice pentru ţinutul Căraşuluĭ.

Insoţirile sau tovărăşiile de vinzare vor căuta să dea ţăranilor învăţăturĭ, cum să apere pomiĭ de boalele şi insectele stricăcioase, şi vor putea cumpăra maĭ uşor toate uneltele moderne pentru pomărit.

Vinzarea în măsură maĭ mare a poamelor, precum şi asigurarea unuĭ căştig maĭ frumos va avea succes şi atuncĭ, dacă nu în toate satele se vor înfiinţa însoţirĭ, ci se va construi cîteo magazină sau pivniţă pentru strîngerea şi păstrarea poamelor până la timpul expedăriĭ.

Tovărăşiile pentru vinzarea poamelor ar putea zidi cuptoare de uscat, lucrînd în chipul acesta şi ca *tovărăşiĭ de producţiune.*

In toată lumea sînt căutate poamele uscate de prune. Ungaria aduce poamele uscate de prune din Bosnia, deşi pe valea Căraşuluĭ şi a Berzaveĭ se produc prune superioare celor din Bosnia. La noĭ însă, nicĭ în al 10-lea sat nu se găseşte cuptor de uscat poame.

Vedem dar, că deşi se susţine, că pe teren economic poporul nostru înaintează, totuşĭ pomăritul şi negoţul cu poame, în lipsa totală de organizare, e lipsit de orce sprijin.

Starea reală a celuĭ legat de glie cere o organizare economică solidă, temeinică, ear această organizare să caute tot felul de mijloace pentru a uşura traiul ţăranuluĭ nostru.

R. S. Molin.

Dela „Asociaţiune".

Nr. 598/1909.

Premiĭ pentru instruirea analfabeţilor.

Comitetul central al Asociaţiuneĭ în şedinţa sa ţinută la 16 Octomvre 1908 (Deciz. Nr. 252 p. d) a decis să împartă *cincĭ premiĭ de cîte 50 cor.* acelor învăţătorĭ şi preoţĭ, carĭ vor dovedi prin directoriĭ şi comitetele cercuale ale despărţămintelor Asociaţiuneĭ, că au instruit în cetit şi scris maĭ mulţĭ analfabeţĭ în cursul ierneĭ trecute.

Invităm decĭ pe toţĭ aceia, carĭ doresc să fie împărtăşiţĭ de aceste premiĭ, să înainteze comitetuluĭ central petiţiile cu dovezile necesare *până la 1. Iunie st. n. a. c.*

Petiţiile, carĭ nu vor fi recomandate de directoriĭ despărţămintelor şi de comitetele cercuale, nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 10 Maĭ 1909. **Şuluţu,** prezident.

CRONICA.

Alegerile supletoriĭ la sinodul eparhial se vor ţine: cele preoţeştĭ Sîmbătă la 23 Maĭ (5 Iunie), cele mireneştĭ Duminică la 24 Maĭ (6 Iunie). Scrutinul va fi la 31 Maĭ (13 Iunie).

*

Jurisconzultul din localitate al direcţiuniĭ căilor ferate *Dr. Nicolae Ianovich* s'a logodit cu amabila d-şoară *Ana,* fica de o cultură superioară a generaluluĭ *Iuliu Bellmond* din Oraviţa-mont. Multe felicitărĭ!

*

Ajutorul de subprefect *Alexandru Reichl* din localitate a fost avansat la clasa I., gradaţia de plată a IX. Tot la această gradaţie de plată a fost ridicat şi protopretorele onorar *Dr. Geza Stojákovics* din Bozovicĭ, cum şi *Dr. Ion Baltescu,* distinsul notar de clasa II. al judeţuluĭ nostru, ear advocatul din localitate *Dr. Fehér Manó* a fost numit fisc comitatens onorar!

*

»*Bocşana*« a cumpărat casa luĭ Andrian Diaconu, «*Vila Andriana*» din Bocşa mont. Duminecă a fost sfinţirea caseĭ prin prot. Petru Ieremia cu pompă şi multă însufleţire.

*

La *Brad* s'a înjghebat o trupă teatrală de diletanţĭ cu scopul ca să joace pela sate piese teatrale menite a biciui lenea, beţia, procesele, şi alte scăderĭ din popor. Venitul se oferă bisericilor.

*

Consistorul bisericiĭ evanghelice săseştĭ din Ardeal a luat dispoziţiĭ energice pentruca *studiul religieĭ să fie propus* şcolarilor de confesiunea evangelică dela şcoalele de stat *numaĭ în limba germană,* ear remuneraţia catiheţilor să se plătiască din fondurile propriĭ bisericeştĭ.

*

„Tribuna" în articolul de fond publicat în Nr. 93, îndeamnă preoţimea şi învăţătorimea să propovăduiască păstrarea limbeĭ, portuluĭ şi a obiceiurilor strămoşeştĭ.

*

In Norvegia s'a făcut o lege, care îndatoreşte pe tată a îngriji şi de copii ce-ĭ are înafară de căsătorie.

*

La Londra s'a deschis congresul internaţional pentru drepturile politice ale femeilor.

*

In Franţa s'au pus în grevă factoriĭ poştalĭ.

*

Elisabeta Dunst şi *Cornel Cîmpureanu* îşĭ vor sărba cununia religioasă, după ritul gr. or. Sîmbătă la 12. Iunie st. nou în *Ruschiţa.*

*

Academia franceză a acordat marele premiu „Marcel Guérin" d-neĭ Maria Bibescu pentru cartea „Opt Paradisurĭ", în care d-na Bibescu şĭ-a publicat impresiile din călătoria sa din Persia.

*

Consiliul profesoral al facultăţiĭ de litere din Bucureştĭ a hotărît pentru premiul Hillel pe anul 1910 următorul subject: Urmaşiĭ luĭ Mircea cel Mare până la Vlad Ţepeş.

*

In Nr-ul 95 al „Tribuneĭ" un frumos articol despre „învăţămîntul nostru poporal".

*

Mihaĭ Cirlea, fost notar public în Abrud-Cîmpenĭ, şi-a testat întreaga sa avere consistoruluĭ arhidiecezan în scopul creăreĭ unuĭ fond pentru ceice se vor distinge pe terenul muziceĭ şi al cîntăriĭ noastre bisericeştĭ şi naţionale.

*

Proszynski a reuşit să perfecţioneze aşa de bine cinematograful, încît nu maĭ tremură figurile.

*

La Turin se va arangea în anul 1911 o expoziţie internaţională a industriilor.

*

Se crede, că aţiţarea ce-o simt animalele, şi chiar oameniĭ, puţin nainte de-a se începe cutremurele de pămînt, ar fi o înrîurire electrică. Deaceia se fac încercărĭ cu aparate ca la telegraful fără sîrmă, care să dea pe faţă curentele pămîntuluĭ maĭ nainte de-a se ivi cutremurul.

*

„Biserica si Şcoala" din Arad face apel către obştea românească să contribue după putinţă pentru „mesele studenţeştĭ", carĭ au menirea să scape pe copiĭ noştri de a-şĭ cheltui o parte a energieĭ lor întru căştigarea mijloacelor de traĭ. Să destinăm spre acest scop celpuţin spesele, carĭ am putea să le încunjurăm.

*

Un grădinar din Petersburg ar fi izbutit să producă trandafirĭ cu florĭ negre.

*

Averea ex-sultanuluĭ Abdul Hamid valorează peste un miliard de francĭ.

*

Biserica frumoasă din *Cacova,* opera bravuluĭ nostru arhitect *Dimitrie Boitor,* a fost erĭ colaudată prin trimişiĭ Conzistorului nostru diecezan. Tîrnoseala se va face încurînd cu mare pompă.

*

Firul telegrafic a adus Marţĭ trista veste că la Galaţ a încetat din viaţă fiul de 1 an şi 2 lunĭ al căpitanuluĭ de marină *M. Vasilescu,* nepoţelul fruntaşuluĭ nostru *Ilie Trăilă.* Transmitem întristateĭ familiĭ sincere condoleanţe!

*

La Amiens s'a desvălit monumentul luĭ Jules Verne.

*

Consistorul aradan prin circularul său dto 25 April a. c. Nr. 2825, învită preoţimea şi învăţătorimea, că la toate ocaziunile, chiar şi în cadrul predicilor din biserică, să lumineze poporul nostru asupra însemnătăţiĭ marĭ a meseriilor şi să-l îndemne a-şĭ da băeţiĭ la meseriĭ.

*

Băeţiĭ dela liceul din Caransebeş, cu chipiurĭ — galbin-vînăte, au sosit în oraşul nostru subt conducerea directoruluĭ *Anton Kalkbrenner,* făcînd cea maĭ bună impresie pretutindenĭ în locurile vizitate de dînşiĭ.

*

Negustorul fruntaş *Pau Lazar* din *Mercina* a încetat din viaţă săptămîna trecută.

*

In vama dela Beirut s'a dat peste o făclie trimisă din Rusia pentru Sfîntul Mormînt din Ierusalim. In făclie era o cutie de fer cu 3 kg de dinamită. Vameşilor le-a fost suspectă greutatea prea mare a făcliei, şi asta i-a îndemnat s'o cerceteze. Dacă ajungea în biserică şi o aprindeau, s'ar fi întîmplat o explozie care ar fi aruncat în văzduh toată clădirea.

*

Citim în „Telegraful Român", că *Asociaţiunea,* nu-şĭ va ţine *adunarea generală* la Dej, cum se vestise prin toate gazetele, ci la *Caransebeş,* în zilele din 19 şi 21 Septembre.

*

La *Văleniĭ de Munte* se vor ţine şi anul acesta *cursurĭ de vară,* carĭ se vor începe la 1/14 Iulie. Inscrierile trebue să se facă, în cursul luniĭ Maĭ, la administraţia revisteĭ „Neamul Românesc" în Văleniĭ de Munte, România.

*

La Amsterdam se va arangea în cursul luneĭ luĭ Iunie o expoziţie de artă poporală. Se vor expune şi obiectele româneştĭ, carĭ au fost arătate la expoziţia de acest fel din Berlin.

*

In Rusia sa ivit cholera; în Egipt bîntue ciuma.

*

Statutele *choruluĭ bisericesc* din *Răcăşdia* au fost aprobate.

*

Nou alesul comitet parohial ort. rom. din Mercina a ridicat salarul bravuluĭ învăţător *Petru Poenariu* cu 300 cor. Bravo! Şi cînd va ridica şi salarul harniceĭ învăţătoare, vom striga — bravissimo!

*

La Pietrasanta (Italia) s'a ridicat un bust monumental libercugetătoruluĭ din jumătatea a doua a veaculuĭ 16 (1550—1600), *Giordano Bruno,* care a murit, ars pe rug, la Roma.

*

Dr. Ioan Stoianu a dat cu succes, înaintea comisieĭ din Budapesta, censura de advocat.

La staţiunea balneară **„Bányavölgy"** a luĭ Franz Grau din localitate se deschide mîne, Duminecă, restaurantul.

Pentru zidirea uneĭ case model în satul **Voivodinţ** se caută zidarĭ întreprinzătorĭ. A se întreba la Administraţia noastră.

6 acţiĭ de-ale băncii „Oraviciana" are de vînzare Maria Baia din Nagy-Semlak.

La farmacia **Adolf Gros** din localitate se capătă cea maĭ bună apă de sodă — Sifon.

De minune! 4 părechĭ de ghete numaĭ 7 cor. şi 50 fil. Sînt încredinţat din partea maĭ multor fabrice să vînd 5600 părechĭ de ghete mult subt preţul original, decĭ liferez 4 părechĭ de ghete de piele cu 7·50 cor. ş. a. 2 părechĭ pentru domnĭ şi două părechĭ pentru dame, brune orĭ negre, de marimea număruluĭ indicat, cu rambursă, prin **L. Ausübel, Krakau Nr. 186.** — Pentru inlăturarea risicului ghetele se pot schimba, şi banii se înapoiază.

Poşta Redacţiuniĭ.

Fragmentul din istoricul comuneĭ C. se va publica.

Mulţumită publică.

In nemărginita noastră durere în urma perderiĭ prea scumpuluĭ nostru pruncuţ

Titus-Virgil,

ne-a servit spre nespusă mîngăere participarea mareluĭ public, a pretenilor şi binevoitorilor la doliul nostru. Neputînd mulţămi fiecăruia separat, rugăm pe toţĭ, carĭ ne-au condolat în persoană sau în scris, ca să primiască pe această cale mulţămitele noastre cele maĭ sincere.

Cacova în 5/18 Maĭ 1909.

Familia Cioc.

Mulţumită publică.

Adresez şi pe calea aceasta mulţumirĭ sincere tuturor prietinilor, şi îndeosebĭ iubiţilor meĭ colegĭ din Oraviţa, carĭ mĭ-au făcut mîngăerea de a petrece la ultimul eĭ lăcaş pe neuitata mea mamă.

Dimitrie Pruniş
învăţător în Bocşa-rom.

O tîmplărie maĭ mare din localitate **e de vinzare.** A se intreba la Administraţia noastră. Aviz tîmplarilor noştri.

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Nr. 147 adm. 1909. **Antistea comunală din Greovácz.**

Licitaţiune minuendă.

Reprezentanţa comuneĭ Greovácz a decis în şedinţa sa din 17. Ianuar a. c. că pe teritorul eĭ comunal va face 5 pasage, în păşunea comunală 2 fîntînĭ cu văläe pentru adăpat vitele, cu cheltuială de 2300 coroane; dupăce această hotărîre a fost aprobată de autorităţĭ la 10 Maĭ c., pentru executarea acestor lucrărĭ se escrie prin aceasta licitaţiune publică, ce se va ţine **la 24 Maĭ 1909 dimineaţa la 9 ore** la casa comunală. Totodată în aceiaşĭ zi se vor da să se facă şi petrile hotarnice pentru măsurarea obraţelor comunale întreprinzătorilor carĭ vor lucra maĭ ieftin. Intreprinzătorii carĭ doresc să primiască aceste lucrărĭ, au a se prezinta şi a depune ca vadium 10% din preţul esclamăriĭ, în numărar orĭ în efecte.

Tot acolo se vor afla şi celelalte condiţiĭ referitoare la zidire.

Greovácz, la 12. Maĭ 1909.

Ion Epure notar. **Ion Ciorman** jude.

„PLUGARUL"

societate pe acţiĭ din Cacova

dă

x–2 **6%**

şi plăteşte şi darea după depunerĭ.

Casa Nr. 291

din Oraviţa-mont. (strada principală) se dă în schimb pentru o altă casă care are grădină (în Oraviţa-mont. orĭ rom.), sau se vinde din mînă liberă.

A se întreba la proprietarul

x–2 **Iosif Crenian.**

Vila „Dănilă Valuşescu"

Herkulesfürdő — Băile-erculane.

Vilă de primul rang pentru familiĭ şi pentru persoane particulare. Întocmirĭ moderne cu cel maĭ mare confort.

Vila aceasta, situată pe ţărmul drept al Cerneĭ, în faţa vîrfuluĭ Domogled ofere vederea cea maĭ frumoasă.

Clădire nouă, uscată, situată în faţa soareluĭ. Apaduct în toate coridoarele.

Serviciu culant. Linişte mare. Cea maĭ mare curăţenie pe lîngă preţurile cele maĭ moderate. În lunile **Maĭ, Iunie, Septembre** şi **Octombre** sînt preţurile următoare:

1 odae cu 1 pat dela cor. **1·20 – 2·00**
1 odae cu 2 paturĭ dela cor. **2·40 – 3·00**

În sezonul principal, adecă în lunile **Iulie** şi **August:**

1 odae cu un pat dela cor. **2·40 – 3·20**
1 odae cu 2 paturĭ dela cor. **4·–, 5·–** şi **6·–**

Fără a cruţa spese şi osteneală am întrodus în vilă toate innovaţiunile în domeniul igieneĭ moderne, ca vila să corăspundă tuturor cerinţelor.

Apaductele şi canalizările sînt întocmite cu cea maĭ mare îngrijire şi sînt supraveghiate în modul cel maĭ perfect.

Odăile, în urma fiecăruĭ oaspe, se desinfectează cu formalin; astfel fiecare primeşte odae absolut curată.

Fiecare oaspe e poftit a se convinge despre situaţia frumoasă şi sănătoasă a vileĭ, despre comoditatea şi întocmirea cu tot confortul odăilor, precum şi despre curăţenia cea maĭ perfectă şi despre serviciul cel maĭ exact.

Cu tot respectul:

Petru Valuşescu

10–2 proprietar.

Ce-ĭ de nou?

Noutatea timpuluĭ de faţă e:

Maşina de vorbit „Pathefon"

care cîntă fără ac. Înloc de ac este un stil de saphir, care nu se maĭ roade. Aceste aparate cîntă şi vorbesc atît de frumos şi curat, încît se pot asculta detot dinaproape, fără niciun zgomot. Preţurile acestor aparate fac

45—500 coroane.

Cu acest prilej atrag luarea aminte a posesorilor de gramofoane, că am de vînzare în depozit şi diferite **Aparate cu ac,** cu preţurĭ variate, cum şi **tot felul de plăcĭ (Platten).**

Ace pentru Gramofon dela 60, 80 fil. până la 1 cor. pentru cîte 200 bucăţi.

Insfîrşit primesc şi efeptuesc prompt şi

reparaturĭ de gramofoane după toate sistemele.

Cu distinsă stimă

6–1 **M. Atzinger & Comp.,** Oraviţa.

Asiguraţĭ-vă la banca noastră

„TRANSSYLVANIA"

reprezintată prin bărbaţĭ de-aĭ noştri de toată încrederea!

„ORAVICIANA"

SOŢIETATE PE ACŢIĬ

INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMIĬ

ORAVIŢA.

Capital social . . . . Cor. 550.000
Fondurĭ . . . . . „ 320.000
Depunerĭ spre fructificare „ 1,918.000

Giroconto la Banca austro-ungară. — Cecconto la Cassa de păstrare poştală Nr. 15.625. — Telefon Nr. 29.

Escomptează cambiĭ, acordă împrumuturĭ hipotecare şi personale cu 7—8% netto.

Primeşte depunerĭ spre fructificare cu 4½% şi 5%.

Darea o plăteşte institutul.

Răscumpără grătuit orce fel de cuponĭ şi îndeplineşte tot soiul de afaceri de bancă.

Tiparul Tipografieĭ „Progresul" societate pe acţiĭ, Oraviţa.